

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(6)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 472 sahifa,
22-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

“Kitobxonlar klubi” modelining ingliz tili to‘garak mashg‘ulotlarida o‘quvchilarning kognitiv kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari.....	10
Madaminova Gulzira Gulamkadirovna	
Bo‘lajak pedagoglarning kasbiy faoliyatida suggestiv yondashuvning o‘rni	14
Arolov Davronjon Davlataliyevich	
Akmeologik yondashuv asosida maktabgacha ta‘lim direktor o‘rinbosarlarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmini takomillashtirish	19
Asatullayeva Sitora Dilmurod qizi	
Hozirgi o‘zbek tilida neologizmlarning tarixi va bugungi kun taraqqiyoti.....	22
Bektosheva Mehinbonu Abdumalik qizi	
Maktabgacha ta‘lim tashkilotlari bolalarida jamoada ishlash ko‘nikmalarini shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	26
Djurayeva Dilfuza Nuriddin qizi	
Korpus lingvistikasi vositalari yordamida bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarining til tahlili ko‘nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	30
Eshonqulova Sarvinoz Yashinovna	
Talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishda sun‘iy intellektning o‘rni va ahamiyati.....	35
Hojiyeva Nasiba Bahodirovna	
Logopedik mashg‘ulotlarni tashkil etish va rejalashtirish moduliga oid mustaqil ta‘lim topshiriqlarini integrativ modellashtirishning innovatsion texnologiyalari.....	39
Ibroximova O‘g‘iloy Inomjon qizi	
Jismoniy tarbiya darslarida ortiqcha vaznli bolalarga differensial yondashuvning ahamiyati	43
Yuldashev Bobirjon Noibjon o‘g‘li	
Maktabgacha ta‘lim tashkilotida xalq og‘zaki ijodi vositasida bolalarning axloqiy sifatlarini shakllantirishning ahamiyati.....	48
Muradxanova Munisaxon Ikrom qizi	
Bo‘lajak psixologlarda altruistik xulq motivlarini rivojlantirishning psixologik imkoniyatlari	54
Nusratova Mexriniso Baxshilloevna	
Inklyuziv ta‘lim tushunchasi va uning zamonaviy pedagogik paradigmalar tizimidagi o‘rni.....	59
Pulatova Dilfuza Azamkulovna	
Magistrlarda “Imposter sindromi”ni yengish orqali kreativ salohiyatni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari.....	66
Qayumov Baxtiyor Zokirjon o‘g‘li	
Kichik maktab yoshidagi bolalar nutqining fonematik rivojlanishi	70
Qurbonova Sevara Suyunovna	
Mikrobiologiya ta‘limida individual pedagogik texnologiyalarni joriy etish mexanizmlari	74
Raxmatov Oxunjon Soibjonovich	
“Estetik tarbiya”, “kreativ kompetensiya”, “estetik tarbiya mexanizmlari” tushunchalarining konseptual asoslari.....	79
Saidova Feruza Akramovna	
Zamonaviy ta‘lim jarayonida neyropedagogika yordamida nutqiy ko‘nikmalarni rivojlantirish.....	84
Sidiqova Yulduz Sobirovna	
“So‘nggi jadid” Begali Qosimovning ilmiy-pedagogik merosi.....	88
Toxirova Dilshoda Inom qizi	
Ona tili darslarida o‘qib tushunish ko‘nikmasini rivojlantiruvchi mashq va topshiriqlar ustida ishlash	92
Turg‘unova Nilufar Muxiddin qizi	
Ingliz, golland va o‘zbek tillaridagi frazeologizmlarning lingvostatistik xususiyatlari.....	96
Xaydarova Go‘zalxon	

Maktabgacha yoshdagi bolalarda hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishda yumshoq ko'nikmalarning ahamiyati.....	101
<i>Xolmatova Dilshoda Sherali qizi</i>	
Farzandlarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda oilaning pedagogik imkoniyatlari	105
<i>Yusupova Diloromxon Sabirdjanovna</i>	
Yoshlarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish orqali sotsial manipulyativ ta'sirlarga psixologik barqarorlikni shakllantirish.....	109
<i>Qosimova Sarvinoz Baxtiyorovna</i>	
O'quvchilarda modellashtirish ko'nikmalarini shakllantirishga ko'maklashadigan faoliyat usullari	114
<i>Abdurazzaqov O'ktam Abduqayumovich</i>	
Dizartriya shakllarining klinik-patogenetik tahlili va differensial diagnostikasi	120
<i>Axmedova V. T.</i>	
Boshlang'ich sinflarda fanlararo yondashuvga asoslangan integrativ topshiriqlar ishlab chiqishning uslubiy asoslari.....	127
<i>Elmurodova Inoyat Abdumutalibovna</i>	
Deviant xulq-atvorli o'smirlar ijtimoiylashuvining psixologik determinantlari.....	132
<i>Elov Ziyodullo Sattorovich</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida talabalar o'quv natijalarini baholashning pedagogik modeli.....	138
<i>Ernazarov Mirzohid Yo'ldosh o'g'li</i>	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida biokimyo fanini raqamli texnologiyalar asosida o'qitish metodikasi	145
<i>Mamadaliyeva Zarina Raxmat qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda kognitiv tilshunoslikni joriy etish masalalar	150
<i>Mamatova Gulshan Amankulovna</i>	
Doston musiqiy merosini o'rganishni uslubiy takomillashtirish mazmuni.....	153
<i>Qo'shayev Ilhom Axtamovich, Nasirova Sevinch Ismatovna</i>	
"Elektr yoritish" fanida mustaqil ta'limning zamonaviy shakllari.....	157
<i>Nasretdinova Feruza Nabiyeвна</i>	
Maktabgacha va maktab yoshidagi bolalarda sog'lom turmush tarzi madaniyatini shakllantirish	162
<i>Nazarova Dildora Asatovna, Kuchkorova Robiya Shuxrat qizi</i>	
Dual ta'limda oliy ta'lim va maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning mazmuni.....	167
<i>Qoraboyeva Zohidaxon To'lanboyevna, Tursunbayeva Sevara Abdullo qizi</i>	
A Methodological Model for Developing Pedagogical Reflection in Pre-Service EFL Teachers.....	172
<i>Rahimberdiyeva Maftuna Rakhimberdi kizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda sog'lom turmush tarzining kasbiy kompetentlikka ta'siri	177
<i>Raximova Saboxat Qaxramon qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda interaktiv texnologiyalar va faol ta'lim metodlarining samaradorligi	182
<i>Safarova Nigora Nasilloevna</i>	
Maktabgacha ta'lim jarayonida interfaol usullarning mazmuni, turlari va funksional ahamiyati.....	190
<i>Safarova Soliha Ilhomovna</i>	
Talabalarni ma'naviy tarbiyalash jarayonida diagnostik metodlardan samarali foydalanishning ahamiyati...	196
<i>Saotmuratova Zebo Yuldash qizi</i>	
Musiqqa ta'limida interfaol metodlardan foydalanishning didaktik imkoniyatlari.....	200
<i>Saparov Raxim Muratbayevich</i>	
Maktabgacha yoshdagi tarbiyalanuvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirish ijtimoiy zarurat sifatida.....	204
<i>Xolmatova Yodgoroy Baxtiyorjon qizi</i>	
Energetika fanlarini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik afzalliklari.....	208
<i>Zoxidov Iqboljon Zokirjonovich</i>	
Методическая модель контекстуального обучения в формировании лингвокультурной компетенции при обучении русскому языку в национальных группах	213
<i>Рустамова Ферузaxon Махмуджановна</i>	

Integrating Artificial Intelligence into EFL Academic Writing Instruction: Opportunities, Challenges, and Pedagogical Implications.....	218
<i>Allamurodov Elyor Tursun ugli</i>	
Sahna nutqida adabiy tur va janrlarning metodik talqini.....	223
<i>Dilrabo Jumanova</i>	
Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim ekotizimi: imkoniyatlar va xavflar	227
<i>Oqil Ochilov Lutfullo o'g'li</i>	
Z avlod bilan ishlashda ta'lim va tarbiyaga oid zamonaviy tendensiyalar	232
<i>Ravshanov Sanjar Tolibjonovich</i>	
Talabalarni ma'naviy tarbiyalash jarayonida diagnostik metodlardan samarali foydalanishning ahamiyati...	235
<i>Saotmuratova Zebo Yuldash qizi</i>	
Tarixiy-ilmiy materiallar va zamonaviy texnologiyalar integratsiyasi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining geometrik tafakkurini rivojlantirish metodikasi.....	239
<i>Toshpulatova Mamura Ismailovna, Mannonova Dilafro'z Ravshan qizi</i>	
Davlat-xususiy sherikchilik asosidagi maktabgacha ta'lim tashkilotlarini boshqarish va muvofiqlashtirish ...	244
<i>Xakimov Abdug'ulom Soyibjonovich</i>	
Ingliz tilini boshqa sohadagilarga o'qitishda grammatik jihatlar	247
<i>Ataboyeva Guliruxsor Baxtiyor qizi</i>	
Methodological Foundations for Developing Environmental Education Through the Integration of Climate Change Education Into Biology Lessons in General Secondary Schools.....	250
<i>Abdurakhmanova Iqbolkhon Yulchiyevna</i>	
Sharq va G'arb mutafakkir olimlarining oila va farzand tarbiyasi borasidagi qarashlari	255
<i>Berdiyeva Dilnoza A'zamovna</i>	
Ommaviy sport turlari yordamida ayollarni sog'lom turmush tarziga yo'naltirishda ilmiy yondashuv	258
<i>Charos Axmadova</i>	
STEAM integratsiyasi orqali maktab o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish	262
<i>Choriyor Maxmatraimov Eshmamatovich</i>	
Maktabgacha ta'lim kafedrasida bo'lajak tarbiyachilarni innovatsion-metodik faoliyatga tayyorlashni transformatsion boshqarish texnologiyasi	267
<i>Djalalov Baxromjan Begmurzayevich</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida yosh ota-onalarda yolg'izlik hissining namoyon bo'lishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik va etnopsixologik omillar	272
<i>Erimmetova Nafisa Bahromovna</i>	
Zamonaviy ta'lim muhitida talabalarning ijtimoiy-psixologik adaptatsiyasi va uning strategiyalari	279
<i>Haqberdiyeva Dinora Qobil qizi</i>	
Maktab direktorlarining moliyaviy boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	283
<i>Karimov Jaxongir Abdunabiyevich</i>	
Jadidlar merosiga e'tibor: tarixiy xotira va ma'naviy tiklanish omili.....	287
<i>Madaminova Shaxodat Shomurotovna</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'limdagi o'rni va nutqni baholashdagi imkoniyatlari.....	293
<i>Mahmudova Maftuna Aktam qizi</i>	
Effectiveness of Simulator Technologies in Pilot Training: an Experimental Study	297
<i>Maksudov Ilhomjon Turgunboy o'g'li</i>	
Yangi O'zbekistonda o'qituvchi maqomining huquqiy kafolatlari va pedagogik faoliyat samaradorligi.....	301
<i>Menlibayeva Azima Oralbayevna, Oralbayeva Aziza</i>	
Raqamli jamiyat sharoitida ong transformatsiyasining falsafiy jihatlari.....	305
<i>Muxitdin Nazarov</i>	
10-11-sinf o'quvchilarida o'qishdan yozuvga o'tish ko'nikmasini rivojlantirishning bosqichli metodik tizimi ...	310
<i>Nazarova Shoiraxon Abdumo'min qizi</i>	
Zamonaviy ta'lim paradigmasida "potensial" tushunchasi: shaxsning rivojlanishga qaratilgan ichki imkoniyatlari, bilim, ko'nikma, qobiliyat va kompetensiya.....	314
<i>Qurbonova Gulmira Alisher qizi</i>	

Deffenbacherning driving anger scale metodi asosida haydovchilarning agressiv xulq-atvorining psixologik xususiyatlarini jinslar kesimida o'rganish	318
<i>Rahim Usmonov Raxmonali o'g'li</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik-psixologik mexanizmlari.....	323
<i>Sadoqat Sarmanova Shermahmatovna</i>	
Vizual axborot: paydo bo'lish tarixi, qo'llanish sohalari va ta'lim jarayonidagi ahamiyati.....	328
<i>To'g'izboyev Faxriddin Ulashovich</i>	
Fizika darslarini tashkil etishning mazmuni, mohiyati va didaktik tamoyillari.....	334
<i>Turabova Lobar Xusen qizi</i>	
Ekstrakorporal urug'lantirish orqali tug'ilgan bolalarda xotiraning rivojlanishi	339
<i>Usmonova Xusnora Ergashovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining emotsional barqarorligini shakllantirish.....	344
<i>Yusupova Diloromxon Sabirdjanovna</i>	
Milliy va xalq o'yinlari vositasida talabalarni sog'lomlashtirish.....	347
<i>Axmedov Gayratjon Kosimovich</i>	
Деонтология медицинского персонала: этико-профессиональные ориентиры в условиях современной медицины.....	350
<i>Бабаджанова Гулчехра</i>	
Формирование творческого восприятия учащихся на уроках музыки.....	355
<i>Габдульманова Ильнура Минисламовна</i>	
Qizlar tarbiyasida maktab va mahalla hamkorligi monitoring tizimini takomillashtirishning pedagogik asoslari.....	358
<i>Abdurazoqova Marg'uba Muxammad qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachilarida iqtisodiy tushunchalarni shakllantirish pedagogik muammo sifatida	362
<i>Ergashova Dilafro'z</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy karyerani shakllantirishning metodologik asoslari	365
<i>Hayitova Sarvinov Mahmudovna, Ilmiy rahbar: Ashirova Sojida Baxromovna</i>	
Pedagogical and Methodological Foundations for Developing an Interactive Mobile Application for Teaching English to Preschool Children (Based on the Solobee Project).....	368
<i>Khurshida Kuchkarova</i>	
O'spirinlarda kiberbullingning profilaktikasi va psixokorreksion imkoniyatlari.....	373
<i>Ibodova Gulimehr Inoyat qizi</i>	
Pedagogical Factors and Didactic Conditions for Developing Communicative Competence in Future Teachers.....	378
<i>Mirzayeva Gulshan Azamatovna</i>	
Musiqqa ta'limida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari.....	382
<i>Altmisheva Maftunabonu Baxtiyor qizi</i>	
The Importance of the Concept of Discursive Competence in Teaching English.....	386
<i>Mukhamatjonova Diyora Rustam qizi</i>	
Koxlear implantli bolalarni ta'lim jarayoniga moslashtirishning korreksion-pedagogik asoslari.....	390
<i>Najimova Muhabbat</i>	
Alfa avlod uchun internet xavflari klassifikatsiyasi metodlarini ishlab chiqish klassifikatori	393
<i>Ahralov Shavkat Sulaymonovich, Ahrorova Sevara Sulaymon qizi</i>	
Aqli zaif o'quvchilar ta'limida sensor integratsiyaning pedagogik imkoniyatlari.....	398
<i>Tajibayeva Shaxnoza Abdumuxtorovna</i>	
Koxlear implantatsiyali o'quvchilarning psixologik-pedagogik rehabilitatsiyasi samaradorligini oshirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish.....	401
<i>Yuldasheva Saodat Utkurovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni zamonaviy pedagogik fikr-g'oyalardan kreativ foydalanishga tayyorlashning ustuvor tamoyillari.....	406
<i>Akbarova Feruza Uktamjonovna</i>	

Biologiya ta'lim bosqichida noan'anaviy integratsiyalashgan darslar jarayonida CLIL texnologiyfsini joriy etish	410
Azimov Ibragimjon Toshpulatovich, Toshpo'latova Nigina Ibrohimjon qizi	
Onlayn ta'lim muhitida didaktik kompetensiyani takomillashtirish yo'llari	416
Kushimova Mahbuba Janibekovna	
Inklyuziv ta'lim sharoitida koxlear implantga ega bolalarning eshituv-nutqiy faoliyatini tashkil etishning pedagogik asoslari.....	420
Mirzayeva Umidaxon Inamovna	
Bo'lajak o'qituvchilarni inklyuziv ta'limga tayyorlashda pedagogik shart-sharoitlar va tamoyillar tizimi.....	423
Omanqulova Shohida Nematillo qizi	
Talabalarda axborot-psixologik tahdidlarni oldini olishning psixologik imkoniyatlari.....	426
Ramazonov Jahongir Djalolovich	
Changes in the Structure and Strength of the Aluminum Alloys SAV-1 Irradiated With Fast Neutrons	431
S. A. Baytelesov, F. R. Kungurov, G. N. Turdieva, I. V. Papushki, A.V. Galushko	
Bo'lajak o'qituvchilarning mantiqiy fikrlash kompetensiyasini baholashga diagnostik model asosida yondashuv.....	438
Suvankulova Malika Baxtiyor qizi	
"Integratsion mexanizm" – integratsiyani tadqiq etishdagi muhim yo'nalish sifatida	444
Xayitov Lazizbek Rustamjon o'g'li	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talaba qizlarining somatotipik va funksional xususiyatlariga ko'ra tabaqalashtirilgan individual fitnes mashg'ulotlari uslubiyati.....	447
Ziyatov Muhammad Namazovich	
Проблемы формирования координационных способностей у дошкольников с нарушением слуха и рекомендации по их развитию	451
Закирова Сарвиноз Баратовна, Кобулова Шахризода Равшан кизи	
Uy ta'limi sharoitida o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari.....	455
Sodiqova Nurgul Tursunboyevna	
Paradzyudoni rivojlantirishning dolzarb muammolari va ularni takomillashtirish yo'llari.....	459
Berdiyev Sherzod Ochilovich	
Pedagogik antropologiya Ushinskiy talqinida	462
Ochilova M. P.	
Using Concept Checking Questions to Improve Vocabulary Retention in English Language Classrooms: Evidence from Uzbekistan	468
Ramazonov Jasurbek Safar O'g'li	

PEDAGOGIK ANTROPOLOGIYA USHINSKIY TALQINIDA

Ochilova M. P.

Qarshi davlat universiteti Boshlang'ich ta'lim kafedrası doktoranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada mashhur rus pedagogi Konstantin Dmitriyevich Ushinskiyning pedagogik antropologiya haqidagi qarashlari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida olimning insonni tarbiya jarayonining markaziy obyektı sifatida talqin etishi, pedagogikani inson tabiatini o'rganishga asoslangan murakkab va ko'p qirrali fan sifatida baholashi ilmiy jihatdan yoritiladi. Shuningdek, maqolada K.D. Ushinskiy pedagogikasining falsafiy asoslari, xususan, I. Kant antropologik qarashlari bilan bog'liqligi ham ko'rib chiqiladi. Muallifning ta'lim va tarbiya birligi, shaxs kamoloti, axloqiy tarbiya, erkinlik, mehnat, odat va mustaqil faoliyat haqidagi fikrlari zamonaviy pedagogik nuqtayi nazardan tahlil etilgan.

Maqolada pedagogik antropologiyaning inson ruhiyati, fiziologiyasi va ijtimoiy tabiatini uyg'un holda o'rganishga qaratilgani alohida ta'kidlanadi. Bundan tashqari, Ushinskiyning bolalar psixologiyasi, diqqat, xotira, ko'rgazmalilik tamoyili hamda rivojlantiruvchi ta'lim haqidagi qarashlari bugungi ta'lim tizimi bilan bog'liq holda izohlanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Ushinskiy pedagogik merosi hozirgi davrda ham o'zining ilmiy-amaliy ahamiyatini yo'qotmagan bo'lib, shaxsga yo'naltirilgan ta'limni rivojlantirishda muhim metodologik manba bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: pedagogik antropologiya, tarbiya, ta'lim, shaxs kamoloti, insonparvar pedagogika, didaktika, rivojlantiruvchi ta'lim, axloqiy tarbiya, erkinlik, mehnat tarbiyasi, pedagogik metodologiya, ko'rgazmalilik, mustaqil faoliyat.

Abstract: This article analyzes the views of the prominent Russian educator Konstantin Dmitriyevich Ushinsky on pedagogical anthropology. The study examines his interpretation of the human being as the central object of the educational process and his understanding of pedagogy as a complex and multifaceted science based on the study of human nature. The article also explores the philosophical foundations of Ushinsky's pedagogical ideas, particularly their connection with the anthropological views of Immanuel Kant. Ushinsky's ideas on the unity of education and upbringing, personal development, moral education, freedom, labor, habit formation, and independent activity are analyzed from the perspective of contemporary pedagogy.

The article emphasizes that pedagogical anthropology is aimed at the integrated study of human psychology, physiology, and social nature. In addition, Ushinsky's views on child psychology, attention, memory, the principle of visualization, and developmental education are interpreted in relation to the modern educational system. The findings indicate that Ushinsky's pedagogical heritage has not lost its scientific and practical significance and continues to serve as an important methodological source for the development of learner-centered education.

Key words: pedagogical anthropology, upbringing, education, personal development, humanistic pedagogy, didactics, developmental education, moral education, freedom, labor education, pedagogical methodology, visualization, independent activity.

Аннотация: В данной статье анализируются взгляды выдающегося русского педагога Константина Дмитриевича Ушинского на педагогическую антропологию. В ходе исследования научно освещаются его идеи о человеке как центральном объекте воспитательного процесса, а также понимание педагогики как сложной и многогранной науки, основанной на изучении природы человека. Кроме того, рассматриваются философские основы педагогической концепции К.Д. Ушинского, в частности её связь с антропологическими взглядами И. Канта. Анализируются идеи автора о единстве обучения и воспитания, развитии личности, нравственном воспитании, свободе, труде, привычке и самостоятельной деятельности с позиций современной педагогики.

Особое внимание уделяется тому, что педагогическая антропология направлена на комплексное изучение психики человека, его физиологических и социальных особенностей. Также раскрываются взгляды Ушинского на детскую психологию, внимание, память, принцип наглядности и развивающее обучение в контексте современной образовательной системы. Результаты исследования показывают, что педагогическое наследие Ушинского не утратило своей научно-практической значимости и в настоящее время, являясь важным методологическим источником для развития личностно-ориентированного образования.

Ключевые слова: педагогическая антропология, воспитание, образование, развитие личности, гуманистическая педагогика, дидактика, развивающее обучение, нравственное воспитание, свобода, трудовое воспитание, педагогическая методология, наглядность, самостоятельная деятельность.

KIRISH

So'nggi yillarda ta'lim tizimida inson omiliga bo'lgan e'tibor tobora kuchayib bormoqda. Endilikda ta'lim jarayoni faqat bilim berish bilan cheklanib qolmayapti. Aksincha, shaxsning ichki imkoniyatlarini rivojlantirish, uning ma'naviy dunyosini boyitish, mustaqil fikrlashini shakllantirish masalalari ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. Shu jihatdan qaralganda, pedagogik antropologiya masalasi bugungi pedagogik tadqiqotlarda alohida dolzarblilik kasb etadi.

Pedagogik antropologiyaning shakllanishi va rivojlanishida rus pedagogi Konstantin Dmitriyevich Ushinskiyning o'rni nihoyatda katta. U pedagogikani inson haqidagi barcha bilimlar bilan bog'liq holda rivojlantirish zarurligini ta'kidlagan olimlardan biri edi. Aslida, Ushinskiy pedagogik fikr tarixida insonni tarbiya jarayonining markaziga olib chiqqan mutafakkir sifatida taniladi.

Ta'kidlash joizki, XIX asr pedagogikasida ko'plab nazariyalar mavjud bo'lgan bo'lsa-da, ularning aksariyatida inson tabiati yetarli darajada chuqur o'rganilmagan edi. Ushinskiy esa bu masalaga boshqacha yondashdi. U tarbiya samarali bo'lishi uchun avvalo insonning o'zi - uning ruhiyati, fiziologiyasi, ehtiyojlari, qobiliyatlari va ijtimoiy tabiati o'rganilishi kerakligini ilgari surdi.

Bugungi kunda ham ushbu qarashlar o'z ahamiyatini yo'qotgani yo'q. Ayniqsa, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, kompetensiyaviy yondashuv, rivojlantiruvchi ta'lim kabi zamonaviy pedagogik konsepsiyalar bilan Ushinskiy qarashlari o'rtasida yaqinlik seziladi. Shu sababli uning pedagogik antropologiyasini o'rganish nafaqat tarixiy, balki amaliy jihatdan ham muhim hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Konstantin Dmitriyevich Ushinskiy (1824-1870) o'zining falsafiy-pedagogik konsepsiyasini ishlab chiqish jarayonida ilk bor "pedagogik antropologiya" atamasini tarbiya va ta'lim haqidagi alohida fan sifatida qo'llagan. Bu fan pedagogik tamoyillarni qo'llash orqali insonni takomillashtirishga intiladi. U falsafiy antropologiya bilan chambarchas bog'liq bo'lib, inson mohiyatini tushunishda undan falsafiy asoslarni oladi.

"Pedagogik antropologiya tajribasining paydo bo'lishi XIX asrning ikkinchi yarmida Rossiyada keng tarqalgan I. Kant, L. Feyerbaxning antropologik falsafiy qarashlari, shuningdek, insonni o'rganishga oid falsafiy va tabiiy-ilmiy masalalarga bo'lgan qiziqishning ortishi (N.G. Chernishevskiy, I.M. Sechenov, I. Pirogov va boshqalar) bilan izohlanadi."

K.D. Ushinskiy pedagogik tizimni tayyor qoidalar yig'indisi yoki mavhum metafizik qarashlar emas, balki tarbiya qonunlari va pedagogik tajribalarni umumlashtirish tizimi sifatida tushungan. Bu tizim falsafiy metodlardan foydalanish, inson ruhiy hayotini o'rganish, xalqning tarixiy rivojlanishi va xususiyatlarini hisobga olishga asoslangan.

K.D. Ushinskiy pedagogik antropologiyasining shakllanishi va rivojlanishi I. Kantning falsafiy antropologiyasi ta'sirida kechgan. O'z tadqiqotlarida rus mutafakkiri hatto neokantchilik falsafasining ko'plab g'oyalarini oldindan ilgari surgan.

Masalan, K.D. Ushinskiy fanlarni quyidagi yo'nalishlarda ajratadi:

1. Tabiat haqidagi fanlar (tabiiy fanlar)
2. Ruh haqidagi fanlar (tarix, pedagogika)

Bu tasnif Baden maktabi uchun xos bo'lgan qarashlarga mos keladi.

K.D. Ushinskiy pedagogika, tibbiyot va siyosatni fan emas, balki san'at deb hisoblaydi, chunki ular mavjud narsalarni o'rganmaydi, balki qanday bo'lishi kerakligini va bunga erishish vositalarini ko'rsatadi.

Rus mutafakkiri pedagogikani san'atlarning eng oliysi deb hisoblagan, chunki u inson va butun insoniyatning eng buyuk ehtiyojini - inson tabiatini, uning ruhi va tanasini takomillashtirish ehtiyojini amalga oshiradi. Bu san'atning abadiy ideali esa mukammal insondir.

Pedagogika antropologik bilimlar bilan boyigan sari rivojlanadi. Fanlarning rivojlanishi bilan tarbiya nazariyasi ham asta-sekin takomillashib boradi. K.D. Ushinskiy quyidagicha ta'kidlaydi:

"Tarbiya takomillashgan sari insonning jismoniy, aqliy va axloqiy imkoniyatlari chegaralarini ancha kengaytirishi mumkin."

Shu bilan birga, u inson ruhiyati va shaxs rivojlanishida tashqi ta'sirning ustuvor ahamiyatini tan oladi.

Tarbiyaga juda katta ahamiyat bergan holda, mutafakkir shuni ta'kidlaydiki, uning ta'siri insonning tug'ma ruhiy kuchlari va qobiliyatlari bilan cheklangan:

"Tarbiya juda ko'p narsani qila oladi, ammo hammasini emas. Inson tabiati ham ichki dunyoning rivojlanishida muhim o'rin tutadi."

Bundan tashqari, inson rivojlanishiga quyidagi ijtimoiy-madaniy omillar ham kuchli ta'sir qiladi:

- oila;
- jamiyat;
- xalq;
- din;
- til.

Pedagogik antropologiyaning muhim masalalaridan biri uning obyekti va tadqiqot metodlarini aniqlashdir. Faylasufning fikricha, insonni maqsadli ravishda tarbiyalash uchun avvalo inson haqida to'g'ri tasavvur hosil qilish zarur:

“Agar pedagogika insonni har tomonlama tarbiyalashni istasa, u avvalo insonni har tomonlama bilishi kerak.”

K.D. Ushinskiy tarbiya qonunlarini bilishni insonni barcha jihatlar bilan o'rganishga bog'laydi. Shu sababli pedagogik nazariya falsafiy metodologiyani qo'llashi va quyidagi fanlar ma'lumotlaridan keng foydalanishi kerak:

- anatomiya;
- fiziologiya;
- psixologiya;
- mantiq;
- filologiya;
- geografiya;
- statistika;
- tarix;
- siyosiy iqtisod.

Bu fanlarda inson haqidagi turli ma'lumotlar o'rganiladi va tarbiya obyekti bo'lgan insonning xususiyatlari ochib beriladi.

Shunday qilib, olim inson-individni pedagogik antropologiyaning asosiy obyekti deb hisoblaydi.

K.D. Ushinskiy ilmiy muomalaga “pedagogik antropologiya” tushunchasini olib kirgan pedagoglardan biridir. U mazkur tushunchani oddiy nazariy qarash sifatida emas, balki insonni tarbiyalashga xizmat qiluvchi maxsus ilmiy yo'nalish sifatida talqin qiladi. Olimning fikricha, pedagogika insonni har tomonlama o'rganmasdan turib mukammal bo'la olmaydi.

Ushinskiy pedagogikani tayyor qoidalar yig'indisi deb hisoblamaydi. Uning nazarida pedagogika - bu inson tabiatini o'rganishga tayangan murakkab va doimiy rivojlanib boruvchi ilmiy-amaliy tizimdir. Shu sababli u pedagogikaning boshqa fanlar bilan uzviy bog'liqligini alohida ta'kidlaydi.

Masalan, pedagogika quyidagi fanlar bilan chambarchas aloqada rivojlanadi:

- psixologiya;
- fiziologiya;
- anatomiya;
- falsafa;
- tarix;
- filologiya;
- mantiq;
- siyosiy iqtisod.

Buni olimning o'zi ham bir necha bor qayd etadi. Uning mashhur fikrlaridan biri shunday: “Agar pedagogika insonni har tomonlama tarbiyalamoqchi bo'lsa, u avvalo insonni har tomonlama bilishi kerak.”

Aslida, aynan mana shu yondashuv pedagogik antropologiyaning markaziy g'oyasini tashkil qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda pedagogik antropologiya masalalari K.D. Ushinskiyning ilmiy-pedagogik merosi asosida o'rganildi. Tadqiqot jarayonida tarixiy-pedagogik tahlil, qiyosiy tahlil, ilmiy adabiyotlarni o'rganish hamda interpretativ tahlil metodlaridan foydalanildi. Ushinskiyning pedagogik antropologiyaga oid qarashlari zamonaviy pedagogik konsepsiyalar bilan taqqoslanib, ularning nazariy va amaliy ahamiyati yoritildi. Shuningdek, mavzuga oid ilmiy manbalar tahlili asosida pedagogik antropologiyaning mazmun-mohiyati va ta'lim tizimidagi o'rni baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ushinskiy qarashlari shakllanishida nemis faylasufi Immanuel Kant falsafasining ta'siri seziladi. Ayniqsa, inson tabiatining murakkabligi, ruh va tana munosabati, bilish jarayoni haqidagi qarashlarda buni yaqqol ko'rish mumkin.

Shu bilan birga, Ushinskiy Kant qarashlarini to'liq takrorlamaydi. U ko'proq amaliy pedagogik ehtiyojlardan kelib chiqadi. Masalan, Kant uchun inson falsafiy mavjudot bo'lsa, Ushinskiy uchun inson avvalo tarbiya obyekti va subyekti hisoblanadi.

Olim inson tabiatini ikki asosiy qismga ajratadi:

- jismoniy tabiat;
- ruhiy-ma'naviy tabiat.

Biroq u bu ikki tomon bir-biridan ajralgan holda emas, balki o'zaro bog'liq holda rivojlanishini ta'kidlaydi. Shu sababli tarbiya jarayonida faqat aqliy rivojlanishga emas, balki jismoniy va ma'naviy rivojlanishga ham e'tibor berilishi kerak.

Bu o'rinda bir jihat e'tiborni tortadi: Ushinskiy na mutlaq idealizmni, na keskin materializmni qo'llab-quvvatlaydi. U insonni tushunishda kompleks yondashuv tarafdori edi. Ehtimol, uning pedagogik qarashlari uzoq vaqt davomida dolzarb bo'lib qolayotganining sabablaridan biri ham shundadir.

Ushinskiy pedagogikasida ta'lim va tarbiya bir-biridan ajralmaydi. Hozirgi davrda ham bu masala juda muhim. Chunki ko'pincha ta'lim bilim berish bilan cheklanib qoladi, tarbiyaviy jihatlar esa ikkinchi planga tushib qoladi.

Ushinskiy esa bunday yondashuvni noto'g'ri deb hisoblagan. Uning fikricha, haqiqiy ta'lim insonning dunyo-qarashi, axloqi va ichki madaniyatini ham shakllantirishi kerak.

Shuningdek, u o'qituvchining roliga juda katta baho beradi. O'qituvchi nafaqat ma'lumot beruvchi, balki shaxsni shakllantiruvchi tarbiyachi hamdir.

Ta'kidlash joizki, Ushinskiy rivojlantiruvchi ta'lim g'oyasiga alohida e'tibor qaratgan. U bolalarning:

- tafakkuri;
- tasavvuri;
- diqqati;
- xotirasi;
- mustaqil fikrlashi

bosqichma-bosqich rivojlantirilishi zarurligini ko'rsatadi.

Bugungi interfaol metodlar va zamonaviy pedagogik texnologiyalar ham aynan shu tamoyillarga tayanadi.

Ushinskiy bolalar psixologiyasini chuqur o'rgangan pedagoglardan biri edi. U ayniqsa ko'rgazmalilik prinsipiga katta ahamiyat beradi. Uning fikricha, bola ko'rgan, eshitgan va amalda bajargan narsasini tezroq va mustahkamroq o'zlashtiradi.

Shuning uchun olim dars jarayonida:

- rasmlar;
- predmetlar;
- tajribalar;
- amaliy mashqlar;
- jonli kuzatishlar

keng qo'llanishi kerakligini tavsiya qiladi.

Bundan tashqari, u bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olish zarurligini ham ta'kidlaydi. Masalan, kichik yoshdagi bolalar uzoq vaqt bir xil faoliyat bilan shug'ullana olmaydi. Shu sababli mashg'ulotlarni almashtirib turish muhimdir.

Bu qarash bugungi pedagogik psixologiyada ham o'z tasdig'ini topgan.

Ushinskiy inson xarakterining shakllanishida odatlarning o'rnini juda yuqori baholaydi. Uning fikricha, ko'p marta takrorlangan harakat asta-sekin insonning tabiiy ehtiyojiga aylanadi.

Shu sababli tarbiya jarayonida foydali odatlarni shakllantirish muhimdir. Ayniqsa:

- mehnatsevarlik;
- tartibli;
- mas'uliyat;
- intizom;
- mustaqillik

kabi sifatlar inson kamolotining muhim asoslari hisoblanadi.

Ushinskiy mehnatga alohida pedagogik ahamiyat beradi. U mehnatni nafaqat iqtisodiy zarurat, balki shaxsni rivojlantiruvchi vosita deb hisoblaydi.

Qiziq jihati shundaki, u bolalar o'yinini ham mehnatning dastlabki shakli sifatida ko'radi. Darhaqiqat, bola o'yin orqali:

- o'ylaydi;
- tasavvur qiladi;
- muloqot qiladi;
- muammolarni hal qiladi.

Shu tariqa uning shaxsiyati shakllana boshlaydi.

Ushinskiy pedagogikasida axloqiy tarbiya markaziy o'rinlardan birini egallaydi. U insonning haqiqiy kamoloti faqat bilim bilan emas, balki yuksak axloqiy fazilatlar bilan belgilanishini ta'kidlaydi.

Olimning fikricha, insonda erkinlikka intilish tabiiy mavjud. Ammo bu erkinlik tartibsizlik degani emas. Aksincha, inson erkinligi ongli mas'uliyat bilan uyg'unlashgandagina haqiqiy qiymatga ega bo'ladi.

Shuningdek, Ushinskiy bolalarda:

- vijdon;
- mas'uliyat;
- ezgulik;
- halollik;
- insonparvarlik

fazilatlarini shakllantirishni tarbiyaning asosiy vazifalaridan biri deb biladi.

Bu fikrlar bugungi ma'naviy-ma'rifiy tarbiya konsepsiyalari bilan hamohang ekanini ko'rish mumkin.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, K.D. Ushinskiy pedagogikasi zamonaviy ta'lim tizimi uchun ham muhim metodologik asos bo'lib xizmat qilmoqda. Ayniqsa, insonparvar pedagogika va shaxsga yo'naltirilgan ta'lim konsepsiyalarida uning qarashlari yaqqol seziladi.

Bundan tashqari, uning quyidagi g'oyalari bugungi kunda ham dolzarb hisoblanadi:

- tarbiya va ta'lim birligi;
- individual yondashuv;
- mustaqil faoliyat;
- rivojlantiruvchi ta'lim;
- axloqiy tarbiya;
- ko'rgazmalilik;
- mehnat tarbiyasi.

Ayniqsa, hozirgi raqamli davrda yoshlarning mustaqil fikrlashi va ma'naviy immunitetini shakllantirish masalasi dolzarb bo'lib borayotgan bir paytda Ushinskiy qarashlari alohida ahamiyat kasb etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, K.D. Ushinskiy pedagogik antropologiyaning ilmiy asoslarini yaratgan yirik pedagog va mutafakkirlardan biridir. U pedagogikani inson haqidagi barcha fanlar bilan bog'liq holda rivojlantirish zarurligini asoslab berdi.

Ushinskiy qarashlarining eng muhim jihati shundaki, u insonni tarbiya jarayonining markaziga qo'ydi. Tarbiya esa uning talqinida insonning:

- aqliy;
- jismoniy;
- ruhiy;
- axloqiy

kamolotiga xizmat qiluvchi murakkab jarayon sifatida namoyon bo'ladi.

Bugungi pedagogik amaliyotda ham Ushinskiyning:

- ko'rgazmalilik;
- rivojlantiruvchi ta'lim;
- mustaqil faoliyat;
- axloqiy tarbiya;
- mehnat tarbiyasi

haqidagi qarashlaridan samarali foydalanish mumkin.

Shuningdek, uning pedagogik antropologiyasi zamonaviy ta'lim tizimida insonparvarlik, milliy qadriyatlar va ma'naviy barkamollikni shakllantirishda muhim ilmiy manba bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ushinskiy K.D. Inson tarbiya predmeti sifatida. - Moskva: Pedagogika, 1988.
2. Ushinskiy K.D. Tanlangan pedagogik asarlar. - Toshkent: O'qituvchi, 1975.
3. Kant I. Antropologiya pragmatik nuqtayi nazardan. - Moskva, 1999.
4. Pirogov N.I. Pedagogik maqolalar. - Moskva, 1985.
5. Hasanboyev J. Pedagogika nazariyasi.- Toshkent, 2020.
6. Yo'ldoshev J. Pedagogik texnologiyalar asoslari. - Toshkent, 2019.
7. Azizxo'jayeva N. Pedagogik mahorat va texnologiyalar. - Toshkent, 2017.
8. Zunnunov A. Pedagogika tarixi. - Toshkent, 2004.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(6)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.